

Stipendiater, postdoktorer og koronapandemien

14.05.2020

I dette notatet finner du informasjon om:

[Rettigheter til forlengelse av ansattforholdet for stipendiater og postdoktorer](#)

- [Egen sykdom](#)

- [Myndighetspålagt karantene/isolat](#)

- [Omsorg for barn](#)

[Mulighet til forlengelse pga. forsinkelse](#)

[Status for arbeidet med felles løsninger for forlengelse](#)

[Forslag fra Forskerforbundet for å sikre stipendiater og postdoktorer koronaforlengelse](#)

Stipendiater og postdoktorer er åremålsansatte på spesielle vilkår med formål å fullføre doktoravhandling eller kvalifiseringsarbeid innenfor en avtalt tidsperiode.

Ansettelsesvilkårene for disse stillingene er derfor formulert i [egen forskrift](#) som dekker ansatte i universitets- og høyskolesektoren og andre forskningsutførende virksomheter i staten. Det finnes likelydende nasjonale regler nedfestet i [egen særavtale](#) for ansatte innenfor Abelia. En tilsvarende særavtale med Spekter som dekker forskningsaktivitet ved helseforetakene, er sagt opp, men den er stadig gyldig for dem som ble ansatt i avtalens virkeperiode.

Koronapandemien har ført til belastninger og hindre for normal progresjon i disse stillingenes kvalifiseringsarbeid. Her vil vi redegjøre for rettslig status for å gi forlengelse av ansettelse som stipendiat og postdoktor, og foreslå tiltak for å sikre forlengelse også ut over det som følger av lovverket.

1. Rettigheter til forlengelse av ansattforholdet for stipendiater og postdoktorer

Felles for dette ansettelsesregelverket er at ansatte stipendiater og postdoktorer skal sikres forlengelse ved sykdom og annet legitimert fravær av en viss varighet. Det kommer fram i en egen paragraf: [§2-3 Permisjoner og forlengelse av ansettelsesperioden](#):

- (1)** Med unntak for vitenskapelige assistenter skal permisjoner de ansatte har krav på etter lov eller tariffavtale, ikke medregnes ved beregning av ansettelsesperioden. Det samme gjelder for sentrale lederverv i nasjonale organisasjoner for disse stillingene.
- (2)** Det gis forlengelse for redusert arbeidstid i henhold til arbeidsmiljølovens § 10-2 fjerde ledd på grunn av omsorg for barn og nær familie.
- (3)** Det kan gis permisjon for å gå inn i kortvarig vikariat i undervisnings- og forskerstilling, utenlandsstipend og liknende når dette kan skje uten å redusere framdriften med mer enn et halvt år i postdoktorprosjekt, doktorgradsutdanning eller stipendiatprogram for kunstnerisk utviklingsarbeid eller spesialistutdanning. I slike tilfeller kan ansettelsesperioden forlenges tilsvarende.
- (4)** Avgjørelse om forlengelse av ansettelsesperioden fattes av ansettelsesorganet.
- (5)** Fravær som skal gi grunnlag for forlengelse, må utgjøre minst to sammenhengende uker.

(6) For stipendiat kan ansettelsesorganet i særskilte tilfeller gi forlengelse av ansettelsesperioden for forhold som har vært til hinder for progresjonen i doktorgradsutdanningen. Slike forhold kan være særlige omsorgsbelastninger og uforutsette hindringer av arbeidsmessig art som ikke kan lastes stipendiaten. Når slike forhold medfører forsinkelse, kan det gis forlengelse av ansettelsesperioden, forutsatt at stipendiaten vil kunne fullføre doktorgradsutdanningen innen forlengelsestidas utløp.

(7) Ved sykefravær under to uker for postdoktor og stipendiat med pliktarbeid bør fraværet fordeles forholdsmessig mellom doktorgradsarbeid og pliktarbeid.

(8) For stipendiat med pliktarbeid kan flere kortvarige, gyldige fravær under to uker gi grunnlag for ensidig reduksjon i pliktarbeidsdelen, når dette anses nødvendig for at stipendiaten skal kunne fullføre doktorgradsutdanningen innenfor ansettelsesperioden.

I paragrafens første ledd klargjøres det at permisjoner som er hjemlet i lov- og avtaleverk, gir rett til forlengelse for både stipendiater og postdoktorer. Med lovhjemlede permisjoner menes her alt fra sykefravær, fødselspermisjon, omsorgspermisjon til verneplikts- og meddommertjeneste. For å utløse retten til forlengelse må imidlertid fraværet være sammenhengende i 14 dager eller mer (femte ledd). Dette gjør at kortere sykdomsperioder eller omsorgsdager ikke gir rett til forlengelse; noe som kan ramme noen (f.eks. kronikere og småbarnsforeldre) ganske hardt. Flere institusjoner har derfor interne regler som sikrer at også mer kortvarig sykdoms- og omsorgsfravær utløser forlengelse om det samlet sett utgjør 14 dager eller mer.

I koronasituasjonen er det særlig følgende permisjonsgrunnlag som er aktuelt og gir rett til forlengelse:

Egen sykdom

Både egenmelding og sykemelding er lovfestet i Folketrygdloven kapittel 8. Antall egenmeldingsdager er i utgangspunktet 3, men IA-bedrifter har 8 dager, og regelverket åpner for at dagene kan gjelde hele arbeidsgiverperioden på 16 dager. De første 3 egenmeldingsdagene krever ikke sykemelding, men hvis arbeidstaker er borte ut over de 3 dagene, kan arbeidsgiver kreve legeattest/sykemelding. Som ledd i koronatiltakene har myndighetene oppfordret arbeidsgivere til å akseptere utvidelse av egenmeldingsdager til 16 og de har fjernet bestemmelsen om at arbeidsgiver kan kreve sykemelding når arbeidstaker er borte ut over 3 dager. Stipendiater og postdoktorer med egenmeldt eller legemeldt sykefravær på 14 dager eller mer, vil derfor ha krav på tilsvarende forlengelse. På dette punktet vil praksisen ved institusjonene kunne variere, selv om det synes å være en felles forståelse om at også kortere sykefravær kan gi forlengelse i den nåværende situasjonen.

Myndighetspålagt karantene/isolat

Karantene og isolasjon er forskriftsfestet i ekstraordinært statsråd 15. mars 2020. Karantene gjelder for de som har vært i nær kontakt med en som er bekreftet smittet eller kommer fra et område hvor man frykter for høyere smitterisiko, mens isolasjon gjelder for dem som antas å være eller er bekreftet smittet. Dersom man er avskåret fra å utføre sitt arbeid i myndighetspålagt karantene kan man ha rett til sykemelding jfr. midlertidig forskrift om unntak fra folketrygdloven og arbeidsmiljøloven i forbindelse med covid-19-pandemien § 3-1.

Dersom man isoleres som følge av at man har, eller etter en faglig vurdering fra lege antas å ha, en smittsom sykdom, jf. smittevernloven § 1-3 nr. 2, vil man kunne ha rett til sykepenge etter alminnelige regler i folketrygdloven § 8-4 første ledd.

Både ved karantene og isolasjon skal egenmelding alltid vurderes før sykemelding. Dette bør varsles og avtales med arbeidsgiver. Vanlig lengde på karantene/isolat er 14 dager (nedjustert til 10 dager 5. mai 2020), noe som vil utløse rett til forlengelse.

Omsorg for barn

Omsorgsdager er lovfestet permisjon i henhold til Arbeidsmiljøloven § 12-9.

Foreldre/foresatte med omsorg for barn under 12 år har krav på omsorgspermisjon:

- Inntil 20 dager for foresatte med 1-2 barn, som deles på to ved delt omsorg
- Inntil 30 dager for foresatte med 3 barn eller flere, som deles på to ved delt omsorg

Som ledd i koronatiltakene har myndighetene doblet antall dager på midlertidig basis og åpnet for at omsorgsdager kan brukes av foreldre som må være hjemme med barn som følge av stengte barnehager og skoler. (Les mer om regjeringens tiltak [her](#) og [her](#).) Stipendiater og postdoktorer som har vært hjemme med barn under 12 år som følge av stengte skoler og barnehager, kan altså benytte slike dager. Institusjonene ser her ut til å være innstilt på å gi forlengelse dag for dag, uavhengig av 14-dagersregelen. Her må vi uansett tolke regelverket slik at dersom perioden er på to uker eller mer (noe den har vært) og man er hjemme med små barn i delt omsorg – altså slik at man er hjemme 50 % eller annenhver dag – så gir det rett til tilsvarende forlengelse. Partnere kan dessuten seg imellom fordele omsorgsdager fra nåværende maksimum på 40 (60) dager. Mer info på [Navs nettsider om omsorgsdager](#)).

Forskriftens § 2-3 (2) om forlengelse for særskilt omsorg etter Arbeidsmiljøloven § 10-2 gjelder krav på forlengelse for perioder med arbeidstidsreduksjon, og kommer bare til anvendelse om stipendiaten eller postdoktoren har avtale om midlertidig redusert stilling.

Oppsummeringsvis er vår erfaring at dette permisjonsgrunnlaget stort sett håndteres greit og at forlengelse gis i tråd med forskriftens § 2-3 (1) for sykdom og omsorgsbelastning. Et annet stort problemet for mange stipendiater og postdoktorer er imidlertid forsinkelse som følge av at koronatiltak gjør det umulig eller mer vanskelig å gjennomføre kvalifiseringsarbeidet.

2. Mulighet til forlengelse pga. forsinkelse

Ansettelsesorganet kan innenfor rimelighetens grenser forlenge en åremålsstilling som stipendiat eller postdoktor dersom det er nødvendig for å fullføre avhandlings- eller kvalifiseringsarbeidet. Koronasituasjonen har aktualisert dette i stor grad.

I den nasjonale ansettelsesforskriftens §2-3 (6) er det eksplisitt nevnt at «forhold som har vært til hinder for progresjonen i doktorgradsutdanningen», kan gi grunnlag for forlengelse. «Slike forhold kan være særlige omsorgsbelastninger og uforutsette hindringer av arbeidsmessig art som ikke kan lastes stipendiaten.»

Det hersker ikke tvil om at koronasituasjonen har gitt noen særlige omsorgsbelastninger, men også at mange uforskyldt er blitt hindret i sin progresjon som følge av restriksjoner på bruk av forskningsinfrastruktur, reise, innsamling av data, samarbeid osv. Noen er bare marginalt forsinket som følge av dårlig hjemmekontorløsninger, mens andre kan ha fått hele datainnsamlingen ødelagt da feltsesongen eller utenlandsoppholdet ikke kunne gjennomføres. Mange risikerer derfor å miste mye og bli alvorlig forhindret i sitt planlagte og avtalefestede arbeid. Det bør være opplagt at disse trenger tilrettelegging og forlengelse.

Dette leddet i forskriften spesifiserer imidlertid bare stipendiatene, men Forskerforbundet mener samme regel bør komme til anvendelse når det gjelder postdoktorene og deres kvalifiseringsarbeid. Bestemmelsen om å gi forlengelse må ses i sammenheng med selve formålet med forskriften, som er å sikre også postdoktoren nødvendig tid til kvalifiseringsarbeidet.

Ettersom en forlengelse på dette grunnlaget ikke er en lovfestet rettighet, men opp til ansettelsesorganet å vurdere, følger det at vedkommende normalt må søke om forlengelse mot slutten av ansettelsesperioden, og dokumentere omfanget av forsinkelsen og muligheten for å gjennomføre avhandlings- eller kvalifiseringsarbeidet innen forlengelsens utløp. En forlengelse av åremålsstillingen på dette grunnlaget medfører ingen endringer i det arbeidsrettslige forholdet og gir ikke stillingsvern.

3. Status for arbeidet med felles løsninger for forlengelse

Forskerforbundet og UHR har bedt myndighetene om en garantiordning for alle som blir forsinket. [Svaret fra Kunnskapsdepartementet](#) henviser til gjeldende forskrift og man ber institusjonene om å håndtere situasjonen innenfor dagens rammer i første omgang, men anmoder også UHR om å komme tilbake med oversikt over omfanget av utfordringene og en videre dialog med flere involverte. Forskningsrådet er også med i dialogen og vurderer økte tildelinger til prosjekter uten at de må lyses ut. [Les mer her](#).

UHR har slått fast at det ikke foreligger arbeidsrettslige eller forskriftsmessige hindringer for forlengelse på grunn av forsinkelse forårsaket av koronatiltak, og er i gang med å kartlegge kostnadene forbundet med forlengelse for stipendiater og postdoktorer ([brev av 4. mai](#)). Status er imidlertid foreløpig at dette må håndteres ved hver enkelt institusjon. En rekke av de store universitetene har laget retningslinjer for forlengelse på grunnlag av koronatiltak for stipendiatene, men foreløpig ikke for postdoktorene. En ulempe med dette, er at hvert fakultet blir ansvarlig for å bedømme søknader og gi forlengelse – med de farer for forskjellsbehandling som følger av dette, særlig knyttet til ulik økonomi.

4. Forslag fra Forskerforbundet for å sikre stipendiater og postdoktorer koronaforlengelse

Koronasituasjonen er unik og har ført til stor grad av usikkerhet. Forskerforbundet mottar mange henvendelser fra stipendiater og postdoktorer som blir forsinket i arbeidet som følge av koronapandemien. Det er derfor viktig at man får etablert en felles nasjonal ordning for denne gruppa. Det innebærer en kartlegging av omfanget av forsinkelsene for den enkelte og en rask avklaring om forlengelse for dem som vil trenge det.

Forskerforbundet foreslår:

- Det etableres en ordning der regjeringen dekker kostnadene forbundet med nødvendig forlengelse for alle berørte stipendiater og postdoktorer.
- Ordningen kan administreres av UHR og være ubyråkratisk og tillitsbasert, og sikre forlengelse dag for dag for alle forsinkelser forårsaket av koronatiltak.
- Ordningen bør gjelde fra 13. mars 2020 og inntil koronatiltakene er avviklet.
- Institusjonene pålegges en særskilt kartlegging med sikte på spesiell oppfølging av stipendiater og postdoktorer som på permanent eller langvarig basis blir forhindret fra å gjennomføre avtalt forskningsarbeid pga. koronatiltak.
- Kunnskapsdepartementet endrer ansettelsesforskriften slik at ansvaret for forlengelse ved uforutsette hindringer etter §2-3 (6) tydeliggjøres og gjøres gjeldende også for postdoktorer.

Forskerforbundet oppfordrer alle parter til å strekke seg litt ekstra for å sikre best mulig gjennomføring for stipendiater og postdoktorer. Det innebærer også å benytte muligheten for permisjon for å utføre undervisningsoppdrag eller justere på tidspunkt og innhold i eventuelt pliktarbeid, dersom gjennomføring av forskningsarbeidet må utsettes.